

KRING FOLKHÖG- OCH LANTBRUKSSKOLAN.

Rektor Per Byström och hans maka fru Elisabet Byström hava på egen begäran beviljats avsked från sina tjänster vid Birkas folkhög- och lantmannaskola, räknat fr. o. m. d. 1 nov. På samma gång har bildningsministeriet stadfäst agronom Fridolf Isberg till t. f. rektor för sagda skola, räknat fr. o. m. d. 1 november. Förra handarbetslärarinnan frk. Alma Stenholm har sammaledes av vederbörande förordnats att vara skolans husmor, likaledes räknat fr. o. m. d. 1 november, varvid handarbetslärinnetjänsten t. v. förblir vakant.

Rektor och fru Byström hava tjänstgjort på skolan fr. o. m. höstterminens början 1935 och hava de under denna tid oförtrutet och oegennyttigt arbetat på skolans utveckling till en läroanstalt, som motsvarar högtställda krav. Visserligen finnes det ju ännu möjligheter till utveckling, men mycket har dock under herrskapet Byströms intresserade ledning utrettats.

Rektor Byström utmärkte sig särskilt såsom en insiktsfull och intresserad jordbrukare. Däröfver vittnar skolans jordbruk och en mängd tidningsartiklar, däri han meddelade nödiga anvisningar för bönderna i svenskbygden, huru de borde bruka sin jord och utfodra sina djur. Vi äro övertygade om, att denna hans verksamhet här ej gått spårlöst förbi utan kommer att vara till gagn och välsignelse för vår moderning.

Sammaledes har även fru Byström såsom husmor på skolan

varit ivrigt verksam genom att anordna en mängd kurser i olika grenar inom hushållet. Dessa kurser hava nästan alla anordnats ute i byarna såväl på Vormsö som på Nuckö och i Rikull. På så sätt hava de båda varit ivrigt verksamma och bidragit till att höja hemkultur och jordbruk till en högre nivå.

Till sist vilja vi här till herrskapet Byström framföra ett varmt tack för välförrättat värv och önska dem lycka på deras nya plats i sitt hemland.

* *

På grund av förekommen anledning har folkhög- och lantbruksskolan blivit tvungen att flytta från Birkas gård, där den arbetat i tjugo år, till Vormsö där den t. v. kunnat inhysas i öns prästgård. Dock har det ej varit möjligt att överflytta husdjur och annat, som tillhör en dylik läroanstalt, utan ha dessa fått stanna kvar, där de skötas, tills skolan ev. blir i tillfälle att flytta tillbaka dit, där den är hemma.

Syfoöreningarna i Tallinn.

I öfver 40 år har i Tallinn existerat en svensk syfoörening, som arbetat för församlingens fattigvård. Genom ärligen återkommande svenska fester med lotteri har denna föörening lyckats få ihop 400—500 kr, varav regelbundet understöd utdelats åt hjälpbehövande. Det är alltså ett storartat och välsignelsebringande arbete, som utförts av medlemmarna i denna föörening. Många av damerna ha varit med ända från början. Tyvärr har medlemsantalet minskats genom att en hel

del medlemmar bortflyttat från orten under de senaste åren. Men just nu har dock denna lilla föörening drabbats av en ännu svårare åderlätning. Många av de svenskfödda damerna äro gifta med tyskar, och i samband med de baltiska tyskarnas evakuering bli nu dessa tvungna att flytta till Tyskland. Några ha igen av andra orsaker överflyttat till Sverige.

Mätte dock de svenska damer, som ännu kvarstanna i Tallinn allt fortfarande hålla samman och fortsätta arbetet för detta behjärtansvärda ändamål!

I Tallinn arbetar även en annan svensk syfoörening. Det är syfoöreningen för det svenska läsrummet, som arbetat för detta ändamål, alltsedan läsrummets tillkomst. Också denna sykrets har tyvärr förlorat många av sina medlemmar. Nya medlemmar ha emellertid kommit i ställe. Varja onsdag kl. 5 e. m. samlas damerna i läsrummet, där trevliga arbeten förfärdigas, nu främst med tanke på Lucia-festen. C:a 20 damer tillhör denna sykrets.

Om det på grund av minskat medlemsantal visar svårt att allt framgent upprätthålla båda dessa syfoöreningar, så kunde man kanske tänka sig att dessa härefter kunde sammanslås och tillsammans med förnyade ansträngningar arbete för gemensamma mål och intressen.

Nya medlemmar äro självfallet hjärtligt välkomna!

Inrikesminister A. JÜRIMA statsministerns ställförträdare.

På förslag av statsminister Ulots har republikens president i dag-order av den 28 ds utnämnt ministern för inrikesärenden A. Jürima till statsministerns ställförträdare.

Svenska dagen.

Svenska dagen högtidlig-hålles i Tallinn på hävdvun-net sätt med vesper i kyrkan kl. 19.30 och omedelbart där-efter samling på skolan med tal, uppläsning och sång. Te-servering. **Alla välkomna.**

Stor tillbakagång i Englands utrikeshandel.

De nyligen offentliggjorda upp-gifterna om Englands utrikeshan-del tala ett mycket tydligt språk och visa, vilket oerhört inflytan-de kriget under knappa två må-nader redan hunnit få över han-delsförbindelserna i världen.

Jämförd med september månad 1938 har importen i år under samma tidsperiod gått tillbaka med 33 %. Exporten under sam-ma tid har nedgått med 43 %.

Från Ungern evakueras omkr. 500.000 tyskar.

Ungerns officiella nationalso-cialistiska tidning "Pesti Ujsag" meddelar, att ungefär 500.000 tyskar komma att evakueras från Ungern.

Även i Litauen ha de tyska or-ganisationerna börjat uppsätta en förteckning över i landet boende tyskar.

Paasikivi och Tanner till- baka från Moskva.

De finländska delegerade åter-vände för att få nya instruktioner.

Den finländska delegationens medlemmar ha återvänt från Mosk-va utan att ha kunnat avsluta något fördrag med Ryssland. Tidningarna medgiva att delega-tionens så snara återkomst åstad-kommit en viss förvåning i re-geringskretsar. Ryssarna ansågo att de finska förslagen ej voro till-fredsställande. Man anser att för-handlingarna komma att fortsät-tas, sedan nya förslag utarbetats. I samband härmed anser man, att de militära förberedelser-na böra fortsättas.

Den allmänna stämningen är dock tills vidare rätt optimistisk, och man hoppas, att överenskom-melse skall kunna uppnås.

**Prenumerera
på "Kustbon"**

Glesnade led

Svenskarnas led i Tallinn ha något glesnat på sista tiden. På grund av olika omständigheter bortflytta från orten många kän-da personer, som man vant sig att räkna till de varmast intresse-rade och mest förstäelsefulla, då det gällt såväl svenskt kultur-som församlingsarbete.

Bland dessa må vi nämna sys-trarna fru Amanda Ambrosius, änka efter förra kantorn och or-ganisten i svenska församlingen, och frk. Alma Hägerstein, som i långa tider verkat som privatlä-rarina i svenska i Tallinn. Dessa båda damer, som ständigt verk-samt deltog i syföreningens ar-bete, ha nu flyttat åter till sitt hemland Sverige.

Flera andra medlemmar från syföreningen och församlingen komma att skingras åt olika håll. Till Tyskland flytta sålunda flera svenskfödda damer, som äro gif-ta med tyskar.

Stor blir saknaden i vida kret-sar efter såväl fru som frk. Alma Ingman. De principer, som av-lidne dir. O. Ingman hyllade: kärlek till den svenska kyrkan och kulturen samt en storslagen hjälpsamhet, ha ständigt omhul-dats även av hans änka och dotter.

Samma egenskaper har även konsul Erik Gahlbäck ständigt visat. Med varm hand har skänkt alla svenska kultursträvanden sitt understöd.

Tomrummet efter alla dessa bortflyttade och de som komma att flytta blir mest märkbart vid våra svenska gudstjänster och fes-ter, men även annars kommer vi nogsamt att känna saknad efter dem.

Tallinns S:t Mikaelkyrka.

Reformationsdagen, d. 31 ok-tober högmässa i Tallinn kl. 11 f. m.

Söndagen den 5 novemb. hög-mässa på Nargö.

Fr. o. m. den 1 november hål-les pastorsämbetet öppet alla helg-fria tisdagar kl. 11—1 f. m. och fredagar kl. 5—7 e. m. Rööti 9.
Pastor Ivar Pöhl.

Den 5 nov. svensk aftonsång i Tartu universitetskyrka. Gustaf Adolfsdagen kl. 19.30 e. m. afton-sång i Tallinns S:t Mikaelkyrka.
Hj. Pöhl.

Obligatorisk föreskrift av över- befälhavaren.

Den 17 ds utfärdade överbe-fälhavaren följande förordning, som vi här återge:

§ 1. Att upprätthålla förbindel-se med utlandet pr telefon och telegraf är förbjudet.

Detta förbud gäller ej för re-publikens president, republikens regering överbefälhavaren för stridskrafterna, krigsministeriet, kommunikationsministeriet, ut-ländska beskickningar samt i Est-land varande utländska trupper och krigsfartyg. Andra statens centrala ämbetsverk äga rätt att stå i förbindelse med utlandet medels telegraf och telefon en-dast med tillstånd av inrikesmi-nisteriet.

§ 2. Radiosändarna äro förbjud-na att vidarebefordra meddelan-den inom landet.

Förbudet berör ej krigsmakten, krigsministeriet, kommunikations-ministeriet, skyddskåren, statens rundradiostation samt i Estland varande utländska trupper och krigsfartyg.

§ 3. Kontroll införes över fram-befordringen av meddelanden pr telegraf, telefon, radio och andra förbindelsemedel.

Kontrollen gäller ej de i § 1 pkt 2 och § 2 pkt 2 nämnda för-bindelserna.

§ 4. Förbjudet är att vid för-bindelse med post eller telegraf använda code eller shiffer eller andra överenskomna tecken med undantag för de i § 1 pkt 2 och § 2 pkt 2 nämnda ämbetsverk och personer.

§ 5. Att pr post och telegraf frambefordra meddelanden på

Myten om de s. k. dödsstrålarna lever upp igen.

Enligt uppgift från Washington undersöker man i krigsministeriet f. n. tvenne uppfinningar, som på-stås att bli av revolutionerande betydelse i tramtiden. Den ena är en lufttorped, som utskjutes från ett mindre flygplan från stor höjd och den är de s. k. döds-strålarna, med vilkas tillhjälp man skulle vara i stånd att antända och spränga oljeförråd och spräng-ämnen på två mils avstånd.

Obligatorisk föreskrift...

andra språk utom estniska, ryska, tyska, engelska och franska är förbjudet.

§ 6. Att utan särskilt tillstånd från polisprefekten föra med sig fotokameror och filmapparater ute i det fria är förbjudet, likaledes ock fotografering och filmning.

Sammaledes är det förbjudet att teckna eller måla eller på annat sätt återge på estniskt territorium befintliga utländska trupper och militära inrättningar, föremål, transporter eller överhuvud allt som berör militära förhållanden.

§ 7. Förbjudet är att genom tryckalster, radiosändare eller biograf eller andra bilder meddela upplysningar och lämna uppgifter om estniska och i Estland befintliga rådsryska land-, marina, luft- och kustförsvarsstyrkor, deras sammansättning, dislokation, rörelser, omgruppering och verksamhet. Likaledes är det förbjudet att vidarebefordra sådana uppgifter och upplysningar till utlandet.

§ 8. Det är förbjudet för utländska medborgare och medborgarskaplösa att utan tillstånd uppehålla sig i Tallinn, Harjumaa, Läänemaa och på Saaremaa.

De utländska medborgare och medborgarskaplösa, som vid tidpunkten för ikraftträdandet av denna förordning, uppehålla sig i Tallinn, Harju-, Lään- och Saaremaa äga att hos vederbörande polisprefekt utverka särskilt tillstånd före den 1 november. I Tallinn måste ansökan om särskilt vistelsetillstånd inlämnas via resp. polisdistrikt.

Likaledes äga sådana utländska medborgare, som vid inresa till Estland ej behöva visum eller transitvisum och som inkomma till landet efter denna förordnings ikraftträdande, ansöka om särskilt vistelsetillstånd i ovan beskriven ordning. I övrigt utfärdas åt utlänningar, och personer utan medborgerskap, som resa in till Estland efter ikraftträdandet av denna förordning, särskilt tillstånd av inrikesministeriet.

§ 9. Brott mot denna förordning bestraffas med högst tre månaders fängelse eller arrest eller med böter av högst tretusen kronor, varvid alla föremål och inrättningar med eller genom vilka förordningen överträtts, konfiskeras. Vid svarare fall ställas de skyldiga inför krigsrätt.

Småbarnsvård.

Sammandrag ur radiotal av barnavårdsinstruktören dr Ellen Klemmer.

I

Renligheten är en av de viktigaste villkoren för effektiv hälsovård. Och varför? Frågan må besvaras med några ord om sjukdomsorsakerna överhuvudtaget. Dessa indelas i två grupper: inre och yttre. Till den första räknas medfödda egenskaper. På dessa äga vi föga inflytande. Däremot ha vi det betydligt lättare att förhindra yttre sjukdomsorsaker. Yttre faktorer som äga inflytande på vårt hälsotillstånd äro: näring, klädnad, seder m. m. Här ligger ju i stort sett avgörandet i vår egen hand, och patienten föreskrives diet, vila eller rörelse, luftombyte el. dyl. Vid alla föreskrifter finns ett självklart krav: renlighet. Detta kräves vid beredning av maten, klädnad, bostad m. m. Var och en känner detta begrepp, men gränserna äro ofta famlande.

Renlighet i medicinsk bemärkelse betyder fullständigt avsaknad av bakterier d. v. s. livsbefrämjande fruktämnen. Dessa finnas överallt. Största delen av dessa äro oskadliga för organismen. Under vissa förhållanden kunna bakterierna förvandlas till elakartade. Deras spridning befrämjas framförallt av fuktighet, mörker och oren luft.

Försvagas organismens motståndskraft genom trötthet, undernäring, förkylning så kunna bakterier, som under vanliga förhållanden äro oskadliga, numera ha menliga följder. Mot större antal bakterier mäktas organismens normala reserver icke bjuda det nödvändiga motståndet. Även äro bakterierna synnerligen elakartade vid utbrott av epidemier, t. ex. den spanska sjukan 1918.

Bakterier undanröjas i det vardagliga livet genom tvål och vatten. — Småbarn använda hela sin fysiska energi för uppbyggandet av organismen och äga därmed föga kraftreserver för bekämpandet av yttre skadliga inflytanden.

Småbarnens organism äger inga motgifter. Därför insjukna de också lättare än vuxna. Vid felaktig behandling och umgänge med småbarn förlora de matlusten och därmed förminskas kroppsvikten vilket har till undernäring, omedelbar följd och känslighet för

sjukdomsfaror. Såsom sagt utgöres sjukdomsorsakerna av smuts och bakterier. Mödrarnas okunnighet på detta område kan medföra svåra följder för barnens hälsotillstånd. Så kan skrivas på detta konto även orsaken, att dödligheten hos oss uppgår till 90/0 emot 30/0 i en del länder. Även måste man på det bestämdaste motarbeta den åsikten att sakkunnig hälsovårdshjälp först bör uppsökas i sista stund. Två villkor för ett gott hälsotillstånd torde understrykas: renlighet och naturlig föda d. v. s. modersmjölk. Den egentliga barnavården påbörjar redan före förlossningen och modern kan endast då i tillräcklig utsträckning sörja för barnet om hon själv äger en god hälsa. Råder icke tillräcklig renlighet vid förlossningen, så kunna följderna på ett ödesdigert sätt skada både modern och indirekt barnet. Framförallt kommer näringen att därigenom lida betydligt. I fall modern dör i barnsäng, så måste barnet erhålla konstnäring. Men sådana barn äro lättare utsatta för sjukdomar, särskilt engelska sjukan och smittosamma sjukdomar. Därför är det av största vikt att under havandeskapet iakttaga största renlighet till både kropp och klädnad.

De nyföddas navelsår måste behandlas med stor omvårdnad och renlighet.

Då i navelsträngen finnas stora blodkärl som läkas långsamt så får detta icke vidröras med otvättade händer. Barnet kan drabbas av bl. a. bukhinneinflammation som betyder säker död. Vid förlossningar måste användas väl rengjorda och grundligt kokta instrument.

Rysslands ambassadör i Stockholm till Moskva.

Ryska sändebudet i Stockholm Kollontay har skyndsamt kallats till Moskva. Fru Kollontays hastiga resa har väckt berättigad uppmärksamhet. I utrikespolitiska kretsar ställer man den i samband med konferensen i Stockholm och i viss mån även med de finländsk-ryska förhandlingarna.

Warschau en stad i ruiner.

Sveriges militärattaché i Warschau överste de Laval, som med tyska militärmyndigheternas tillåtelse besökt staden, sedan diplo-

Warschau en...

matiska kåren lämnade den, berättade för tidningsmännen i Berlin om sina intryck därifrån.

Överste de Laval påpekade först och främst att Warschau vore en stad fullständigt sönderskjuten. Hur förintande bombardemanget av staden varit får man en föreställning om, då staden beskötts av inalles 400 batterier med sammanlagt 1600 kanoner. Därtill kommer ännu den förödelse bombflyget åstadkom. Resultatet därav är, att Warschau tre km. långa huvudgata är fullständigt i ruiner,

Vid fältköken, där mat utdelas åt de hungrande, stå flera km. långa köer.

Så småningom försöker man undanskaffa bråtet av kullstörtade byggnader, men därvid måste flera hundra hus sprängas, då de äro så svårt skadade, att de när som helst kunna rasa. Under alla dessa ruiner finnas åtminstone 20.000 lik, kanske 40.000. Så småningom återvänder dock livet i den stora staden, där före krigsutbrottet bodde inte mindre än 1.300.000 människor.

Husdjurens vinterutfodring.

Fodermedlens värdering.

På hösten, när grödorna äro bärgade, gäller det för jordbrukaren att uppskatta och värdera de på gården befintliga fodermedlen samt bestämma hur stort antal djur, det är möjligt att hålla över vintern. En dylik värdering av vinterfodret utföres bäst genom att hö, halm, rotfrukter och potatis uppskattas i viktsmängder och omräknas i foderenheter. Denna värdering är emellertid inte alltid så lätt att utföra, enär största delen av höet under höbärgningstiden lägges in i ladorna och således inte kan vägas direkt. Samma sak gäller även för halmen. Rotfrukter och potatis kunna inte heller vägas, men de kunna lätt mätas och på grund av de erhållna rymdmåtten uppskattas i viktsmängder.

Vid värderingen av stråfodret måste således andra metoder tillgripas. Hö och halm uppmättes i ladorna och i loftet och deras volym bestämmas i kubikmeter.

Denna uppmätning av stråfodret utföres så, att ladans längd, bredd och väggarnas höjd uppmättes, varefter de erhållna måtten (längd, bredd och höjd) multipliceras med varandra. Summan av dessa tal representerar då höets kubikmassa i ladans väggparti. Det hö, som finns i ladans takparti, uppmättes så, att ladans längd, bredd och höskullens höjd mitt under takåsen multipliceras med varandra, varefter den erhållna summan divideras med två. Den sålunda erhållna summan är höets kubikmassa i ladans takparti. De båda summorna (höets kubikmassa i ladans vägg- och takparti) adderas sedan och summan av dem är lika med höladans innehåll av hö i kubikmeter.

Exempel: Antag att ladans längd är 5 meter, bredd 4 meter och väggarnas höjd 2 meter, så sker uträkningen på följande sätt: $5 \times 4 \times 2 = 40 \text{ m}^3$. Antag vidare att höskullens höjd mitt under takåsen är 2 meter, så sker uträkningen av höets kubikmassa i ladans väggparti på följande sätt: $5 \times 4 \times 2 = 40$; $40 : 2 = 20 \text{ m}^3$; $40 + 20 = 60 \text{ m}^3$. Höets kubikmassa i ladan är således 60 kubikmeter. På samma sätt som höets kubikmassa i ladans takparti uträknas bestämmas även stråfodrets mängd på loftet.

När fodermedlens rymdmått är bekant, är det lätt att enligt nedanstående tabell beräkna deras vikt i kilogram.

	Medeltal.	Växlingar.
Potatis	670	620-730
Kålrotter	600	560-640
Rovor	500	450-600
Grönfoder av klöver och gräs	340	320-360
Klöverhö, packat i ladan	85	75-100
Ängshö, pack. i ladan	75	65-90
Halm " " "	50	35-65

I ovanstående tabell äro upptagna de vanligaste fodermedlen ute i svenskbygden. Spannmålen äro av utrymmes skäl inte medtagna, emedan de äro av sådan beskaffenhet, att de lätt kunna vägas direkt efter tröskningen, då de läggas in i magasinen.

Ladans kubikmassa av hö var enligt ovanstående exempel 60 kubikmeter. Antag att det är ängshö, då väger det: $60 \times 75 = 4500 \text{ kg}$.

Nästa steg vid värderingen av vinterfodret är, att de fastställda viktsmängderna omräknas i foder-

Utgivare:
Svenska Odlingens Vänner
REDAKTION:
A. Stahl, ansvarig red.
E. Nyman, red.-sekr.
Rüütli 3, Tallinn.
Tel. 470-08.

Prenumerationspris:	
Inrikes	Utlandet
1 år Ekr. 2:-	1 år Ekr. 4:-
1/2 " " 1:-	1/2 " " 2:-

enheter. Genom en sådan beräkning erhålles en tydlig överblick av det tillgängliga fodrets näringsvärde på gården. Och djurägaren kan, när han känner antalet för vinterutfodringen disponibla foderenheter, lätt bestämma, hur stor besättning det är möjligt att hålla över vintern.

Omräkningen av de vanligaste fodermedlens viktsmängder till foderenheter kan ske med tillhjälp av nedanstående tabell, i vilken de vanligaste fodermedlen ute i svenskbygden äro upptagna.

Fodermedel.	Kg. pr foderenhet.	Gram smältbar äggvita pr foderenhet.
Ängshö	2-2,5	105
Starrhö	3,0	90
Grässblandat klöverhö	2,2	115
Vårsädes halm	4,0	30
Agnar (korn och havre)	3,0	15-36
Potatis	4,0	36
Rovor	12,5	40
Havre	1,2	92
Korn	1,0	65

Vid värderingen av fodermedlen bör utom foderenheter även fodrets innehåll av äggvita fastställas. Denna beräkning utföres så, att antalet foderenheter av varje fodermedel multipliceras med den i ovanstående tabell angivna äggvitamängden för respektive fodermedel.

Fr. Isberg.

Den tyska utvandringen pågår.

Tyskarnas utvandring från Estland pågår allt fortfarande, och man skulle utan överdrift kunna påstå att tempot något avtagit, om man jämför det nu med de första dagarna, då allt skulle undanstökas med rasande fart. Från Tallinn ha fem båtar avgått med utvandrare och från Pärnu två samt en från Kuressaare på Saaremaa (Ösel). Sammanlagt ha omkring 6000 tyskar redan lämnat landet, således skulle ungefär hälften ännu vara kvar.